

Стан та перспективи виробництва органічного молока в Україні

Анатолій Васильович ДИМЧУК

Людмила Петрівна ПОНЬКО

Вячеслав Вікторович ЛАЙТЕР

***Анотація.** У даній роботі висвітлено питання виробництва органічного молока, адже це один із перспективних напрямів розвитку молочного тваринництва України. Він передбачає гуманне відношення до тварин та виробництво молока високої якості з мінімальною кількістю шкідливих речовин, яке відповідає певним екологічним вимогам. Варто зазначити, що між традиційною та органічною технологією виробництва молока є ряд розбіжностей. Тому, в умовах сьогодення виникає необхідність подальшого удосконалення технологічних рішень виробництва високоякісного молока у господарствах.*

Ключові слова: органічне молоко, тваринництво, продукція, виробництво, якість.

Сьогодні виробництво органічного молока є одним із перспективних напрямів розвитку молочного тваринництва України. Він передбачає гуманне відношення до тварин та виробництво молока високої якості з мінімальною кількістю шкідливих речовин, яке відповідає певним екологічним вимогам [2]. Варто зазначити, що між традиційною та органічною технологією виробництва молока є ряд розбіжностей. Тому, в умовах сьогодення виникає необхідність подальшого удосконалення технологічних рішень виробництва високоякісного молока у господарствах [1].

Виробництво органічного молока це бізнес з новими можливостями, який має високу спроможність господарства приносити прибуток. Проте це досить серйозний виклик для підприємців, що виробляють молоко за традиційними технологіями [2].

Як повідомляють Присяжнюк Н.М., Слободенюк О.І. та Свиноус Н.І. [1] при виробництві органічної продукції потрібно дотримуватися таких основних принципів:

- система утримання тварин – влітку стійлово-пасовищна, взимку стійлово-вигульна (стійлова система не допускається);
- спосіб утримання – безприв'язний, невеликими технологічними групами. Корови – у секціях із боксами для відпочинку; молодняк – у секціях із боксами або без боксів (прив'язний спосіб утримання тварин не допускається).

На їх думку, для ефективного впровадження і розвитку органічної сільськогосподарської продукції необхідно розробити та освоїти сучасні

органічні технології, при відсутності яких у виробників можуть виявлятися певні ризики та фінансові проблеми.

Всупереч безлічі стримуючих чинників розвитку органічного сільського господарства в нашій країні вже вжито заходів на державному рівні. Так, у 2019 році було прийнято закон про основні принципи і вимоги до виробництва органічної продукції. У законі висвітлено основні вимоги до виробництва органічного молока, а саме: використання адаптованих та стійких до захворювань порід корів, їх природне відтворення, забезпечення оптимальних санітарно-гігієнічних показників та ін. За основу закону було взято регламенти ЄС, Харчового кодексу (Kodex Alimentarius) та інші нормативно-правові акти, які пов'язані з виробництвом органічної продукції. Згідно цього закону вводиться заборона на застосування пестицидів, агрохімікатів, гормональних препаратів, стимуляторів росту тварин, антибіотиків та інших шкідливих речовин за винятком дозволених чинним законодавством [3].

Розвиток виробництва органічного молока з орієнтацією на експорт є перспективним напрямом для України, тому що попит на органічне молоко у світі постійно росте. Перспективи розвитку виробництва органічного молока в Україні відкривають нові можливості для виробників, ставлять перед аграрним сектором нові цілі, досягнення яких сприятиме сталому розвитку галузі скотарства, зниження кількості неякісної та фальсифікованої продукції, підвищення попиту та споживання якісного молока.

Створення законодавства у даному напрямку забезпечить подальший розвиток галузей рослинництва та тваринництва, що ґрунтуються на принципах органічного сільського господарства [1].

У системі якості Organic контролюється увесь процес виробництва: від заготівлі кормів для тварин до кінцевого продукту. Органічне виробництво молока не допускає заміни молочних жирів на рослинні, не використовує стабілізаторів, загусників та барвників.

Вагомим чинником, який сприяє розвитку органічного виробництва молока в Україні, є заборона на використання генно-модифікованих організмів, які набули великого поширення в багатьох країнах світу, але заборонені загальноприйнятими правилами ведення органічного сільського господарства [4].

В основу годівлі корів, які виробляють органічне молоко, входять лише органічні рослинні корми. Обмеження при виробництві кормів стосується умов їх вирощування. Сільськогосподарські культури повинні рости у природних умовах без використання мінеральних добрив і пестицидів. Дозволяється застосовувати лише органічні добрива (гній та сечу). Така особливість характерна для приватних селянських та фермерських господарств, особливо в зоні Карпат.

Сільськогосподарські культури повинні бути сертифіковані згідно органічних стандартів. Не можна допускати використання генетично модифікованого або протруєного насіння.

Сівозміна повинна містити необхідну площу бобових культур для накопичення у ґрунті доступного азоту. Тому що органічне сільське господарство – це виробнича система, яка покращує екосистему, зберігає і покращує родючість ґрунту, захищає здоров’я людини, зберігає біологічну різноманітність, не використовує речовини, здатні завдати шкоди навколишньому середовищу. Така особливість характерна для малих фермерських господарств із поголів’ям дійного стада до 10 корів).

Сьогодні в Україні є такі виробники органічної молочної продукції:

1. Organic Milk. Дана торгова марка існує вже 8 років. ТОВ «Organic Milk» – одна із найбільших компаній в Україні та Європі, яка займається органічним виробництвом в промислових масштабах. Дана компанія має замкнений цикл виробництва: власні поля, ферми, лабораторії та переробні заводи. Тварини споживають тільки органічні корми та випасаються на органічних пасовищах. Всі етапи виробництва сертифіковані і знаходяться під контролем «Органік Стандарт». «Organic Milk» зайняла перше місце у рейтингу ТОП-15 найвпізнаваніших брендів України з виробництва органічної продукції.
2. Старий Порицьк. Дане господарство з 2012 року має статус органічного, який підтверджено сертифікатами Євросоюзу. У 2014 році їх продукція пройшла додаткову перевірку за внутрішнім стандартом Швейцарії і отримала сертифікат Bio Suisse. Господарство «Старий Порицьк» займається рослинництвом, тваринництвом та виробництвом молочної продукції. У сучасному тваринницькому комплексі тварин утримують безприв’язно, годівля лише збалансованими натуральними кормами власного виробництва. За добу підприємство переробляє до 3 т молока. Торгова марка «Старий Порицьк» випускає 13 найменувань молочної продукції: пастеризоване молоко різної жирності, масло, кефір, ряжанку, йогурти та сири різних сортів.
3. ЕтноПродукт. Дана торгова марка існує вже 13 років. Продукцію випускає українсько-швейцарське аграрне підприємство ПрАТ «ЕтноПродукт». Дана компанія першою в Україні почала реалізовувати органічне молоко у магазинах. І досі за певною продукцією залишається в лідерах. Так, «ЕтноПродукт» займається постачанням сирого органічного молока у торгові точки. В даному напрямку конкурентів мало, адже це досить складна логістика і продукція має короткий термін придатності. Попит на таку продукцію в Україні досить високий, але «ЕтноПродукт» збільшує обсяги повільно, тому що в органічному тваринництві швидко збільшувати потужності – неможливо. На сьогодні дана компанія випускає 15 найменувань молочної продукції. Надалі планує розвивати ферму та переробку, запускати нові продукти.

Даний рейтинг органічних компаній формувався за такими критеріями:

1. Обсяги виробництва оцінювалися згідно інформації, яка була надана сертифікаційним органом «Органік Стандарт», статистичними органами та самими компаніями.

2. Представленість брендів у торгових мережах: оцінювали експерти-маркетологи за інформацією, яка була надана компаніями-виробниками, торговими мережами та магазинами органічної продукції.
3. Медіа та піар активність даних брендів оцінювалася згідно результатів моніторингу. Враховувалася кількість публікацій, рекламні та маркетингові прояви, кількість і якість згадувань торгових марок у засобах масової інформації; проводився аналіз якості контенту та активності компаній в соцмережах, кількість залученої аудиторії.

Ринок органічних продуктів в Україні тільки зароджується, саме тому потрібно вжити певних заходів для його майбутнього розвитку:

1. Встановити відповідну ціну на органічну продукцію, адже ця категорія продуктів харчування має більшу собівартість. Сьогодні є коло споживачів, яке готове платити більше за якісну та корисну продукцію.
2. Створити спеціалізовані магазини.
3. Проводити дегустації органічної продукції.
4. Необхідно створити системи корпоративних клієнтів для соціальних установ: навчальних закладів та дитячих садочків, адже найбільшу потребу в органічній продукції мають діти.
5. Забезпечити впізнаваність органічної продукції серед споживачів [1].

Бібліографічний опис

1. Присяжнюк Н.М., Слободенюк О.І., Свиноус Н.І. Інноваційні підходи виробництва органічного молока в Україні в контексті продовольчого забезпечення населення України. Економіка та управління підприємствами. 2022. №76. С. 117–122.
2. Радько В.І. Виробництво молока в Україні та його економічна ефективність. Аграрна економіка. 2010. № 1–2 .С. 27–31.
3. Радько В.І., Бідула П.П. Підвищення якості молокосировини – основа нарощення експортного потенціалу молокопереробних підприємств України. Агросвіт. 2017. № 23. С. 45–49.
4. Юрченко Н.С. Стратегічні орієнтири підприємств молокопродуктового під комплексу. Молодий вчений. 2021. № 1(2). С. 220–231.